

Møte i HelseOmsorg21-rådet 01/19

Dato Torsdag 28. februar 2019, kl 10.00 – 15.30.

Sted Forskningsrådet, Lysaker, møterom Abel 1 og 2

Tilstede:

Camilla Stoltenberg (leder)	Direktør	FHI
Björn Gustafsson (nestleder)	Dekan medisin	NTNU
Anne Kjersti Fahlvik	Områdedirektør	Forskningsrådet
Anne Lise Ryel	Generalsekretær	Kreftforeningen
Aud Obstfelder	Professor/Forskningsleder	NTNU Gjøvik
Cathrin Carlyle	Brukerrepresentant	Helse Nord RHF
Christine Bergland	Direktør	Direktoratet for e-helse
Fredrik Syversen	Direktør Næringsutvikling	IKT Norge
Gro Jamtvedt	Dekan	OsloMet
Hilde Lurås	Leder	Helsetjenesteforskning (HØKH)
Inger Østensjø	Direktør for forskning, innovasjon og digitalisering	KS
Jesper W. Simonsen	Områdedirektør	Forskningsrådet
Kathrine Myhre	CEO	Norway Health Tech
Kåre Reiten	Leder	Levekårsstyret i Stavanger
Lilly Ann Elvestad	Generalsekretær	FFO
Sameline Grimsgaard	Professor, leder	Norges arktiske universitet
Svein Lie	Divisjonsdirektør	Helsedirektoratet
Tom Pike	Styreleder	Vaccibody AS

Forfall:

Clara Gram Gjesdal	Viseadministrerende direktør	Haukeland universitetssykehus HF
Dagfinn Bjørgen	Daglig leder	KBT Midt-Norge
Eirik Næss-Ulseth	Gründer	
Erlend Smeland	Direktør for forskning, innovasjon og utdanning	Oslo universitetssykehus HF
Esperanza Diaz	Førstemanuensis	UiB
Guri Rørtveit	Instituttleder, professor dr. med.	UiB
Håkon Haugli	Administrerende direktør	Abelia

Karita Bekkemellem	Direktør	LMI
Knut-Inge Klepp	Områdedirektør	FHI
Mona Skaret	Direktør, Vekstbedrifter og klynger	Innovasjon Norge
Nina Tangnæs Grønvold	Konstituert rådmann	Fredrikstad kommune
Pål Kraft	Instituttleder, professor	Psykologisk institutt

Innledere:

- Sak 03/19 Seniorrådgiver Haakon Kobbenes, KD
Fagdirektør Hjørdis Møller Sandborg, HOD
Seniorrådgiver Elin Marlen Hollfjord, NFD
- Sak 04/19 Seniorrådgiver Mette Lending, KD
Seniorrådgiver Henning Kloster-Jensen, UD
- Sak 05/19 Prosjektleder Torben Bundgaard Vad, Damvad Analytics
- Sak 06/19 Leder av KSF Nina Mevold, Sørlandet sykehus
- Sak 07/19 Rådsleder Camilla Stoltenberg, FHI
Sekretariatsleder Hilde G. Nielsen, Forskningsrådet
- Sak 08/19 Utredningsleder/prosjektleder Hanne-Cecilie Bjørka, KMD

HO21-sekretariatet, Forskningsrådet

Sekretariatsleder HO21/spesialrådgiver Hilde G. Nielsen (*referent*)
Konsulent Eirin Hovdenak

Helse- og omsorgsdepartementet

Fagdirektør Hjørdis Møller Sandborg
Seniorrådgiver Nils Olav Refsdal (*deler av møtet*)
Rådgiver Maria Henningsen (*deler av møtet*)

Kunnskapsdepartementet

Seniorrådgiver Haakon Kobbenes (*deler av møtet*)

Nærings- og fiskeridepartementet

Seniorrådgiver Elin- Marlen Hollfjord (*deler av møtet*)

Saksliste

Sak 01/19	Godkjenning av saksliste
Sak 02/19	Godkjent referat
Sak 03/19	Orienteringer
Sak 04/19	Kunnskapssamarbeid med Kina
Sak 05/19	Presentasjon og behandling av rapporten Research and Innovation for Better Health
Sak 06/19	Presentasjon og behandling av sluttrapporten fra KSF
Sak 07/19	HO21-rådets egenvurdering
Sak 08/19	Orientering om status for arbeidet med stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor
Sak 09/19	Eventuelt

Sak 01/19 **Godkjenning av saksliste**
Vedtak: Saklisten godkjennes.

Sak 02/19 **Godkjent referat fra forrige møte 29.11.2018 (05/18)**
Vedtak: Godkjent referat tas til orientering.

Sak 03/19 **Orienteringer**

Sak 3.1. Arbeidsrelevansmeldingen

Kunnskapsdepartementet orienterte om departementets arbeid med Arbeidsrelevansmeldingen. Bakgrunn for arbeidet er behovet for å utdanne studenter med relevant kompetanse for arbeidslivet. Praksisen som studentene får i dag er ikke er god nok og den er for lite relevant for arbeidslivet (ref. NOKUT). Arbeidslivsrelevansmeldingen er en av tre stortingsmeldinger (1) Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning og 2) Meld. St. 18 (2014-2015) Konsentrasjon for kvalitet — Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren) som skal bidra til bedre og mer relevant praksis i studieprogrammene. Arbeidet med meldingen er i oppstartsfasen. Meldingen

skal være ferdig 2020/2021. For mer informasjon om meldingen, se lenke: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/--studenter-ma-bli-mer-relevante-for-arbeidslivet/id2618077/> .

Sak 3.2 Orienteringer fra Nærings- og fiskeridepartementet

- 1) Stortingsmelding om helsenæringen lanseres i overgangen mars/april 2019. Mer informasjon kommer.
- 2) Rapporten Incentiver for kommersialisering av forskningsresultater (Menon, 9/2018) er sendt på høring. Frist for kommentarer: 12. mars 2019. For mer informasjon, se lenke: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--utredning-av-insentiver-for-kommersialisering-av-forskningsresultater/id2624173/>
- 3) Stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser lanseres i overgangen mars/april 2019.
- 4) Arbeidet med "Helhetlig gjennomgang av den næringsrettede virkemiddelgjennomgangen" kan følges her: www.regjeringen.no/vmg.

Sak 3.3 Ny Folkehelsemelding

Helse- og omsorgsdepartementet orienterte om arbeidet med ny Folkehelsemelding. Meldingen planlegges lansert i begynnelsen av april 2019. Den nye Folkehelsemeldingen vil bygge videre på den forrige Folkehelsemeldingen fra 2015. Hovedtrekkene i utfordringsbildet er i hovedsak de samme som i 2015 og mange av elementene fra forrige melding videreføres og forsterkes. Bærekraft vil være et gjennomgående tema. Folkehelseloven vil være et sentralt utgangspunkt og gis stor plass.

Sak 3.4 Om HelseOmsorg21 i HODs oppdragsbrev til Forskningsrådet for 2019

HelseOmsorg21-rådet har fått utsatt frist til 1. april 2019 (opprinnelig 1. juni 2018) om å gjennomføre en egenvurdering av sitt arbeid, arbeidsform, prioriteringer, størrelse mm og gi en anbefaling til departementene om HelseOmsorg21-rådet skal videreføres etter juli 2019 og evt. i hvilken form. Se sak 07/19 HO21-rådets egenvurdering.

Sak 3.5 HO21-rådsmøte og avslutning 23.5.2019

Sekretariatet orienterte kort om HO21-rådets avslutning 23.5.2019. Det vil være ordinært rådsmøte fra kl 14.00 - 17.30 med påfølgende middag kl 18.00. Avslutningsmiddagen vil være for rådets medlemmer og inviterte gjester.

Vedtak: Orienteringene tas til etterretning.

Sak 04/19 **Kunnskapssamarbeid med Kina**

Vedlegg: Presentasjon, KD

Innledning ved seniorrådgiver Henning Kloster-Jensen, Utenriksdepartementet.

- I desember 2016 ble Norges forhold til Kina normalisert.
- Det har skjedd mye siden 2010. Norge stiller på linje med mange andre vestlige land. Norge møter de samme utfordringen som mange andre land.
- Statsminister Solberg besøkte Kina i 2017. Kongen dro til Kina i 2018, det samme gjorde med Helseminister Høie og Forsknings- og høyere utdanningsminister Nybø. Norges handelsavtaler med Kina ble gjenopptatt.
- Forskningsamarbeid med Kina i perioden 2010-2016 involverte ikke staten. Forskningsamarbeid var forankret på institusjonsnivå.
- Kina utvikler seg på forsknings- og utviklingsområdene. Kina ligger i front på mange områder. I 2001 brukte Kina 1% av BNP på forskning. I 2015 brukte Kina 2% av BNP.
- Norge har hatt et langvarig samarbeid med Kina de siste 15 årene. Det har vært en bratt stigning i antall sampubliseringer mellom Norge og Kina. Norge ønsker forskningsamarbeid med Kina og det er inngått en rekke avtaler mellom Norge og Kina på statlig og institusjonsnivå.
- Noen kritiske røster undrer seg over at Norge ønsker forskningsamarbeid med et land som er så annerledes fra Norge. Utenriksdepartementets holdning er at ulike samfunnssystem må ikke stå i veien for forskningsamarbeid. Kunnskapsdepartementet ønsker at norske forskere skal samarbeide med Kina selv om landet står langt unna Norge politisk.
- PST ber forskere å være aktpågivende i samarbeid med land som f. eks Kina. Det er viktig å utvise forsiktighet.
- Det finnes i dag ingen retningslinjer for hvordan forskere eller institutter skal opptre i dette. UD oppfordrer norske forskere til å be om hjelp fra UD og/eller PST hvis man er usikker.
- De etiske reglene for helseforskning i Norge gjelder også i Kina. Helseforskningsloven er viktig.
- Norden og Europa har kommet langt i harmonisering av forskningsetikk. Sammenlignet med Kina er det et stort gap. F.eks. er det store forskjeller ift praktisering av etikk, utøvelse av akademisk frihet og metodebruk for innhenting av data.

- Norske forskere skal følge norske regler. Kinesiske forskere i Norge skal følge norske regler.
- Kina har begynt å sette fokus på forskningsetikk. Det pågår nå en debatt om hvordan utøve forskningsetikk. Det ble utarbeidet nye regler for forskningsetikk i Kina i mai i fjor.
- Kina ønsker å rykke opp i næringskjeden ift forskning og innovasjon. Det forutsetter at Kina setter seg inn i lover og regler i andre land.
- Korrupsjon i Kina/fusk i Kina er et stort problem. Rotasjon i forskningsstillinger et eksempel på et tiltak som er iverksatt for å forebygge korrupsjon.

Innledning ved seniorrådgiver Mette Lending, Kunnskapsdepartementet.

- KD har et koordinerende ansvar for forskningspolitikken.
- Medisin- og helseforskning er HODs ansvar.
- Flere land har de samme utfordringene ift forskningssamarbeid med Kina. Utgangspunktet for et samarbeid med Kina må være faglig relevans. Samarbeidet må være i tråd med institusjonenes faglige planer.
- Avtaler Norge har med Kina er avgjørende for samarbeid på institusjonsnivå. Norge har hatt avtaler med Kina helt siden 2008. Institusjonene må sette seg inn i avtalene. Avtalene med Kina er basert på innspill fra aktørene.
- Samarbeidet med Kina er positivt og den gjensidige interessen er stor.
- Hvordan tilrettelegge for å få tilgang, men samtidig sørge for at vi er trå med norske lover og regler? KD forventer at norske institusjoner følger norsk lov og ber om råd der det oppstår usikkerheter. Det oppfordres til dialog med PST ved behov.
- Forskning med de beste intensjoner kan misbrukes. Norske forskere må ikke være naive, men det er også viktig at man ikke blir for forsiktige. Overnervøsitet bør unngås. Hovedbudskapet er: Norske forskere må forholde seg til Kina på samme måten som man forholder seg til andre land.
- Det foreligger ingen planer for å utarbeide nasjonale retningslinjer på myndighetsnivå.
- Noen eksempler på hva som gjøres i andre land:
 - Nederland har utarbeidet en sjekklister for f.eks. samarbeid med Kina
 - Finland gjennomfører jevnlig rundebordsmøter med Kina som tema for å utveksle erfaringer m.m.
 - Danmark har etablert et eget Kinaforum.
 - Sverige har utarbeidet en landstrategi.
 - Tyskland har utarbeidet en egen strategi for denne type samarbeid.
- Panoramastrategien skal evalueres. Det er utlyst som et oppdrag med frist i mars.

Kommentarer i møtet:

- Det pågår mye positivt samarbeid med Kina. NTNU har egne retningslinjer for samarbeid med Kina, men det er mange aktører som ikke har de samme mulighetene som det NTNU har. Overordnede føringer fra REK hadde vært en god idé.
- Det er mye usikkerhet og uklarheter fra bl.a. norske myndigheter. Det oppleves litt "uglesett" å samarbeide med firma fra f.eks. Kina.
- Det er mange ulike elementer i et samarbeid med Kina f. eks. rettigheter, etikk, sikkerhet. Det er ikke sikkert at alt kan reguleres. REK bør ha en sentral rolle ift dette. Det er behov for veiledning.
- Det er viktig å tenke MESH og NENT og ikke bare NEM.
- Næringsssamarbeid med Kina har et stort markedspotensial, men det har også store utfordringer.

Vedtak: Det vil til rådsmøtet 23.5.2019 bli formulert et vedtak for saken. HO21-rådet ønsker at temaet settes på agendaen i UHR og i de forskningsetiske komitéene. Det foreslås at det bør utføres risikoanalyser og risikoevalueringer før inngåelse av forskningssamarbeid som inneholder deling av data og håndtering av DNA spesielt. Institusjonene etterspør mer enhetlig informasjon fra departementene vedrørende kunnskapssamarbeid med f.eks. Kina.

Sak 05/19**Presentasjon og behandling av rapporten Research and Innovation for Better Health (Damvad Analytics)**

Vedlegg: Presentasjon

Innledning ved Damvad Analytics v/Torben Bundgaard Vad

Analysen bygger på HelseOmsorg21-strategien fra 2014 som legger til rette for en målrettet, helhetlig og koordinert nasjonal innsats for forskning, utvikling og innovasjon for helse og omsorg i det 21. århundre. Målet med HelseOmsorg21 (HO21) er å bidra til en kunnskapsbasert helse- og omsorgstjeneste kjennetegnet av høy kvalitet, pasientsikkerhet og effektive tjenester.

Analysen skal:

- beskrive dagens forskning- og innovasjonssystem for folkehelsearbeidet og helse- og omsorgssektoren i Norge sett under ett.
- identifisere mangler og barrierer i dagens system.

- beskrive internasjonale reformer og initiativer til inspirasjon for det norske systemet.
- samle og beskrive forslag til løsninger på manglene og barrierene.
- identifiser trender som kan føre til endringer i dagens system.
- beskrive betydningen av en digital infrastruktur for å oppnå målsetning om et helhetlig og effektivt forsknings- og innovasjonssystem.
- utarbeide forslag til konkrete tiltak og støtteforanstaltninger.

Analysen er basert på en kvalitativ og interaktiv tilnærming med fem metodologiske elementer. Analysen inkluderer over 70 intervjuer i tre runder og to workshops med sentrale representanter fra næringsliv, sykehus, universiteter og høyskoler, offentlig forvaltning, kommunesektoren og brukerorganisasjoner. Intervjuene og workshopene er supplert med en gjennomgang av relevante artikler, rapporter, evalueringer og nettsteder. I tillegg inneholder analysen konkrete casestudier i Norge, samt studier av initiativer og reformer fra Danmark, Sverige, Finland, Storbritannia og Canada.

Analysen har identifisert fem hovedmål for det norske helseforsknings- og innovasjonssystemet og det er utviklet en liste med 19 problemområder. Analysen presenterer syv løsningsområder med total 46 underliggende forslag til spesifikke løsninger inkludert. Herfra er ni forslag til løsninger med størst potensial valgt.

Vedtak: Den interne arbeidsgruppen i HO21-rådet for dette prosjektet utarbeider en kort rapport om samme tema der rapporten fra DAMVAD inngår som et av flere grunnlagsdokumenter. Utkast til kortrapport presenteres på rådsmøtet 23.5.2019. Den endelige kortrapporten sendes HOD, KD og NFD innen 30. juni 2019.

Sak 06/19 Presentasjon og behandling av sluttrapporten fra Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF)

Vedlegg: Presentasjon

Innledning ved leder av KSF Nina Mevold, Sørlandet sykehus.

Kommentar i møtet:

- Et viktig og betydningsfullt arbeid.
- Det er foreslått en struktur som kan realiseres. Vi kan gå fra ord til handling.
- Rapporten kan bidra til å skape en ny politikk over tid.

- HO21-rådet må sørge for at dette arbeidet tas videre.
- KSF - rapporten er bra. Forskning er viktig. SHT må være interessert i løfte kunnskapsnivået i kommunene.
- Spiselige anbefalinger.
- Det store løftet for SHT var sørge-for-ansvaret. Det må anbefales et likeverdig sørge-for-ansvar for PHT.
- Organisering av kommunene må bygge på eksisterende strukturer. Det må bygges på det som allerede finnes.
- Gode anbefalinger.
- Det er behov for startkapital.
- Kommunene må være med å finansiere. Frivillig er for svakt.
- Veldig bra. Velskrevet og begrunnet.
- Finansiering- alle aktørene har ulike roller. Ingen roller er identiske. To grunner for at finansiering ikke kan være basert på frivillighet: 1) forskning er ingen ny oppgave for kommunene og 2) kommunene må selv medvirke (eierskap).
- Bra arbeid. Veldig bra.
- Sørge-for-ansvaret er helt vesentlig for den fremtidig utdanning og forskningssektoren i kommunene.
- Forskningsbasert undervisning. Det pushes fra alle kanter. Ber om at HO21-rådet er litt tøffere ift det.
- Alle skal ikke forske. Alle er brukere av forskning. Hvordan få til det?
- Flott rapport.
- Det er viktig å trykke på etablerte strukturer og infrastruktur.
- Rapporten bør overrekkes HOD og KS.
- Granavold-plattformen - finansiering av nasjonale løsninger er et sørge-for-ansvar. En god inngang.
- HO21-rådet bør unngå å være *for* tydelig i en tidlig modningsprosess.
- KS bør få en sterkere rolle.

Vedtak: HO21-rådet stiller seg bak forslagene fra KSF. Rapporten overrekkes HOD, KD, KMD og NFD med en anbefaling fra HO21-rådet om hvordan arbeidet til KSF bør tas videre.

Det er et betydelig behov for et kunnskapsløft for helse- og omsorgstjenestene i kommunene. HO21 rådet støtter etablering av Kommunenes strategiske forskningsorgan for helse- og omsorgstjenestene.

Det er behov for en opptrappingsplan for forsknings- og utviklingsarbeid i kommunale helse- og omsorgstjenester. Sentrale myndigheter må forplikte seg til å stille med midler til dette kunnskapsløftet. HO21 rådet forutsetter at også

kommunesektoren bevilger nødvendige midler til kunnskapsløftet. Det må arbeides videre med en forpliktende finansieringsordning for dette forskningsarbeidet og vi ber HOD utrede en lovhjemmel for sørge-for-ansvar for kommunene.

Den foreslåtte modellen for organisering av kunnskapsløftet – med fire regionale samarbeidsorganer under et nasjonalt, strategisk organ – vil være hensiktsmessig for å møte kommunenes behov for relevant og praksisnær kunnskapsutvikling innen de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

HO21 rådet understreker betydningen av at det videre arbeidet skjer i dialog med KS og i nært samarbeid med særlig KD og KMD.

HO21 rådet viser til det omfattende arbeidet som er nedlagt av «Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF)» og oppfordrer KS til å benytte gruppens kompetanse i det videre arbeidet.

Sak 07/19 HO21-rådets egenvurdering

Innledning ved rådsleder og sekretariatsleder.

Kommentarer i møtet:

- Det foreslås å anbefale et råd i en annen modell. Dette rådet har hatt for lange prosesser. Det er et for passivt råd.
- Det er behov for et sterkere sekretariat.
- Rådsmedlemmene har hatt for lite tid til deltakelse i arbeidsgruppene.
- En evt videreføring av HO21-rådet bør ha representasjon av aktører fra alle sektorer.
- Det har vært et krevende råd å sitte i. Det har vært krevende å sette seg inn i alle sakene.
- Det etterspørres en oversikt over hvor langt vi har kommet. Det bør gjøres en vurdering ift om HO21-rådet har bidratt til å implementere strategien.
- HO21-rådet bør ikke være tydelig på hvor sekretariatet skal ligge.
- HO21-rådet har bidratt til samhandling mellom aktørene. Det er behov for ytterligere samhandling.
- HO21-rådet har oppnådd mye, f.eks. KSF, helseanalyseplattformen, EU, m.m.
- Et vanskelig råd. Et råd uten utøvende makt.
- Strategien ble kritisert for å være for bred. Neste periode bør fokusere på følge-med-ansvar for noen utvalgte områder.

- Størrelsen på organet bør ses på. 30 personer er for mye.
- Det bør være et mindre råd og arbeidsutvalg som møtes oftere.
- Egenvurderingen bør antyde hvilke utfordringer man ser fremover.
- Det bør vurderes kompensasjon for deltakelse i et HO21-råd.
- Størrelse og arbeidsform viktig.
- Rådet ivaretar utfordringen med å arbeide på tvers sektorer. En samlet stemme.

Vedtak: HO21-rådet ber rådsleder i samarbeid med nestleder og sekretariatsleder å ferdigstille egenvurderingen til HO21-rådet på bakgrunn av kommentarer og diskusjonen i møtet og gir rådsleder fullmakt til å oversende innspillet til HOD innen fristen 1.4.2019.

Sak 08/19 **Orientering om status for arbeidet med stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor**

Vedlegg: Presentasjon

Innledning ved utredningsleder/prosjektleder Hanne-Cecilie Bjørka, KMD.

Kommentarer i møtet:

- Anbefaler å bruke begrepene "innenfra" og "utenfra" heller enn "ovenfra" og "nedenfra".
- Det bør tenkes innenfra og utenfra samtidig.
- Offentlig sektor må være en tilrettelegger for innovasjon.
- KMD startet høsten 2018 arbeidet med en strategi for digitalisering i offentlig sektor.
- Kvalitetsreformen Leve hele livet skal implementeres. Kommunene skal dele sine gode løsninger nedenfra. Tjenesteinnovasjon.
- Det er behov for kompetanse om innovasjon i undervisningssammenheng.
- Det er behov for kulturendringer.
- Det er behov for ledelse for innovasjon. Innovasjon må være forankret på toppen.
- Det må være rom for prøving og feiling.
- Piloter må gjennomføres med en plan for utrulling. Det er behov for ledelse for utrulling av piloter.
- Nytt, nyttig og nyttiggjort. Utfordringen ligger i den siste fasen.
- Vi må gjøre det vi gjør i dag med mindre penger. Vi må begynne å se effekter av det vi gjør.

- Det er behov for å gi retning. Vi må ha vilje til å gjøre noe. Det må gjøres noe med rammebetingelsene.
- Et sørge-for-ansvar for kommunesektoren vil endre spillereglene.
- Vi må utvikle sterke norske bedrifter. Det må etableres møteplasser hvor man etterspør løsninger. Det må etableres innovasjonspartnerskap for hele prosessen.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

Sak 09/19

Eventuelt

Ingen saker.